

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Dranouterstraat (Heuvelland, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2017H301

Datum: september 2017

ARCHEOLOGIENOTA

BUREAUONDERZOEK (FASE 0)

DEEL 2: VERSLAG VAN RESULTATEN VELDKARTERING

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Erik Verbeke, Joris Sergant

Wetenschappelijke begeleiding: Dieter Demey

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /

De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:

Janiek De Gryse, OE/ERK/Archeoloog/2015/00043

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2017

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

Deel 1: Resultaten van de veldkartering	5
1.1 Beschrijvend gedeelte	5
1.1.1 Administratieve gegevens	5
1.2 Onderzoeksopdracht	7
1.2.1 Onderzoekskader	7
1.2.2 Randvoorwaarden	7
1.2.3 Onderzoeksmethode- en strategie	8
1.2.3.1 <i>Motivering onderzoeksstrategie en organisatie van het vooronderzoek</i>	8
1.2.3.2 <i>Gebruikte materiaal</i>	10
1.2.3.3 <i>Beschrijving en motivering eventuele afwijkende methodiek en bijstelling van oorspronkelijke strategie</i>	10
1.2.3.4 <i>Advies specialisten</i>	10
1.2.3.5 <i>Algemene wetenschappelijke advisering</i>	10
1.3 Assessmentrapport	11
1.3.1 Het assessment van de vondsten	11
1.3.1.1 <i>Steentijden - metaaltijden</i>	12
1.3.1.2 <i>Late middeleeuwen - nieuwe tijd</i>	15
1.3.1.3 <i>Ruimtelijke spreiding van de vondsten</i>	19
1.3.2 Conservatie-assessment	21
1.3.3 Confrontatie met voorgaand onderzoek	21
1.3.4 Het onderzochte gebied ten aanzien van het landschappelijk en cultureel kader	21
1.3.5 Potentieel voor kennisvermeerdering	21
1.3.5.1 <i>Aard van de potentiële kennis</i>	21
1.3.5.2 <i>Beantwoording van de onderzoeksvragen</i>	22
1.3.5.3 <i>Waardering van het potentieel op kennisvermeerdering</i>	22
1.3.6 Motivatie voor vervolgonderzoek in kader van kennisvermeerdering	23
1.4 Synthese	23
Deel 2: Bibliografie	24
Deel 3: Bijlagen	25
3.1 Lijst van plannen en kaarten	25
3.2 Fotolijst	26
3.3 Vondstenlijst	27

FIGURENLIJST (2017H301)

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers.	6
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België.	6
Figuur 3: Op de meest recente orthofoto is het huidige landgebruik nog niet zichtbaar. De westelijke parking en gebouwen zijn gedeeltelijk afgebroken en omgevormd tot akker. De rode zones zijn de delen die niet in gebruik zijn als akker. Naast de 14 primaire werden tevens 5 tussenraaien gelopen.....	9
Figuur 4: Foto vanop de oostelijke akker met zicht in westelijke richting op het gedeelte van de parking dat nog steeds in gebruik is.	9
Figuur 5: Voorbeeld van de geploegde, maar niet geëgde bouwvoor. De grote brokken verslechteren de zichtbaarheid waardoor de kans op het missen van vondsten vergroot.	11
Figuur 6: Onder meer centraal op de foto is blekere, geelbruine moederbodem zichtbaar tussen de donkerbruine brokken.....	12
Figuur 7: De dorsale (links) en ventrale (rechts) vlakken van de vondsten 15 (boven), 17 (midden) en 18 (onder).....	14
Figuur 8: De dorsale (links) en ventrale (rechts) vlakken van de vondsten 20 (boven), 21 (midden) en 23 (rechts).	15
Figuur 9: Foto van alle aardewerkvondsten, gegroepeerd per vondstnummer. Van links naar rechts en boven naar onder respectievelijk de vondstnummers 3, 4, 5, 8, 10, 16, 19 en 22.	16
Figuur 10: Foto van vondst 11. De regenboogkleurige iriserende patina is duidelijk zichtbaar.	16
Figuur 11: Foto van de metalen brokken (vnrs. 1, 2 en 14).....	17
Figuur 12: De metalen nagel en band (vnr. 1).....	17
Figuur 13: Beide stukken schrapnel (links, vnrs. 12 en 13) en de Britse kogel (rechts, vnr. 7).	18
Figuur 14: Het blikje in zij- en bovenaanzicht. Op het deksel zijn enkele letters leesbaar: "E../50 AM...ES/. CTG M..."	18
Figuur 15: Foto van de betonbrok (vnr. 9).....	19
Figuur 16: Verspreidingskaart van de vondsten met aanduiding van de verschillende vondstnummers- en categorieën.	20

TABELLENLIJST (2017H301)

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.	5
Tabel 2: Aantal vondstnummers per materiaalsoort.	12
Tabel 3: Interpretatie en beschrijving van de vuursteenartefacten per vondstnummer.	13

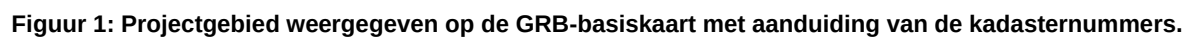
Deel 1: Resultaten van de veldkartering

1.1 Beschrijvend gedeelte

1.1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Heuvelland
	Deelgemeente	Nieuwkerke
	Postcode	8950
	Adres	
	Toponiem	Dranouterstraat
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 40616 Y _{min} = 160528 X _{max} = 40898 Y _{max} = 160723
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Heuvelland, Afdeling 3, Sectie A, nummers 236l, 263k ² , 264h ² Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Erik Verbeke (erkend archeoloog) Dieter Demey (projectleider archeologie) Fedra Slabbinck (archeoloog)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	dr. Joris Sergant (specialist steentijden)	

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Onderzoekskader

Aanleiding van deze veldkartering vormt de geplande realisatie van een parkeerplaats met speelbos (en boomgaard), centraal in de dorpskern. Het projectgebied wordt in deze veldkartering Nieuwkerke Dranouterstraat genoemd.

Op basis van het bureauonderzoek werd duidelijk dat er verder onderzoek diende uitgevoerd te worden om een beter inzicht te verkrijgen over het al dan niet aanwezig zijn van steentijdsites ter hoogte van de getuigenheuvel in Nieuwkerke. De keuze van een veldkartering werd gemaakt op basis van volgende vier criteria:

- **(mogelijk?)** Enkele kleinere delen van het plangebied zijn bebouwd of in gebruik als parking, waardoor geen veldkartering mogelijk is. De meerderheid van het plangebied zal echter kort voor het veldwerk geploegd worden waardoor veldkartering hier mogelijk is.
- **(nuttig?)** Bij de veldkartering kan mogelijk lithisch materiaal uit de steentijden worden aangetroffen dat mogelijk gemist zou worden bij een proefsleuvenonderzoek. Op basis van de landschappelijke ligging wordt immers vermoed dat de eventuele steentijdsites zich slechts op geringe diepte bevonden en daarom doorheen de jaren volledig verploegd zijn. Het verwijderen van de teelaarde bij een proefsleuvenonderzoek zou in dat geval ook impliceren dat alle aanwijzingen voor een steentijdsite op die manier worden verwijderd.
- **(schadelijk?)** De potentiële schade die het verkennend booronderzoek kan aanrichten aan het archeologisch bodemarchief is verwaarloosbaar. Het terrein wordt immers al minstens decennia lang geploegd en bij een veldkartering gebeurt er geen ingreep in de bodem.
- **(noodzakelijk?)** aangezien de werkzaamheden op het projectgebied een grote verstoring impliceren moet er uitgegaan worden van een scenario waarbij in situ bewaring onmogelijk is. Hierdoor is het noodzakelijk over te gaan tot een terreininventarisatie. De veldkartering vormt hierbij samen met de landschappelijke boringen een aanvulling op het bureauonderzoek.

Naar aanleiding van de aanbeveling gebaseerd op het bureauonderzoek werd aldus een veldkartering uitgevoerd. De veldkartering heeft als doel op volgende onderzoeksvragen te antwoorden:

- Zijn er archeologische indicatoren aanwezig op het terrein? Zo ja, tot welke materiaalcategorieën en periodes behoren ze?
- Indien er steentijdartefacten aanwezig zijn:
 - o Om wat voor artefacten gaat het?
 - o Wat is de bewaringstoestand van de artefacten
 - o Zijn er ruimtelijke concentraties van materiaal aanwezig op het terrein?
- Indien er een steentijdsite aanwezig is, hoe verhoudt deze site zich ten opzichte van de omliggende getuigenheuvels, waar reeds een aanwezigheid in de steentijd werd vastgesteld?

1.2.2 Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.2.3 Onderzoeksmethode- en strategie

1.2.3.1 Motivering onderzoeksstrategie en organisatie van het vooronderzoek

Voor het uitvoeren van de veldkartering te Nieuwkerke Dranouterstraat wordt gewerkt met loopraaien om de 10m. De inplanting van de raaien gebeurt met de vermoedelijke richting van de voren, parallel met de hoogtelijnen. Deze raaien worden vooraf uitgezet met de GPS.

Elke raai wordt door minimaal 2 verschillende personen en met de rug naar de zon belopen, teneinde de kans op het missen van archeologische indicatoren te minimaliseren.

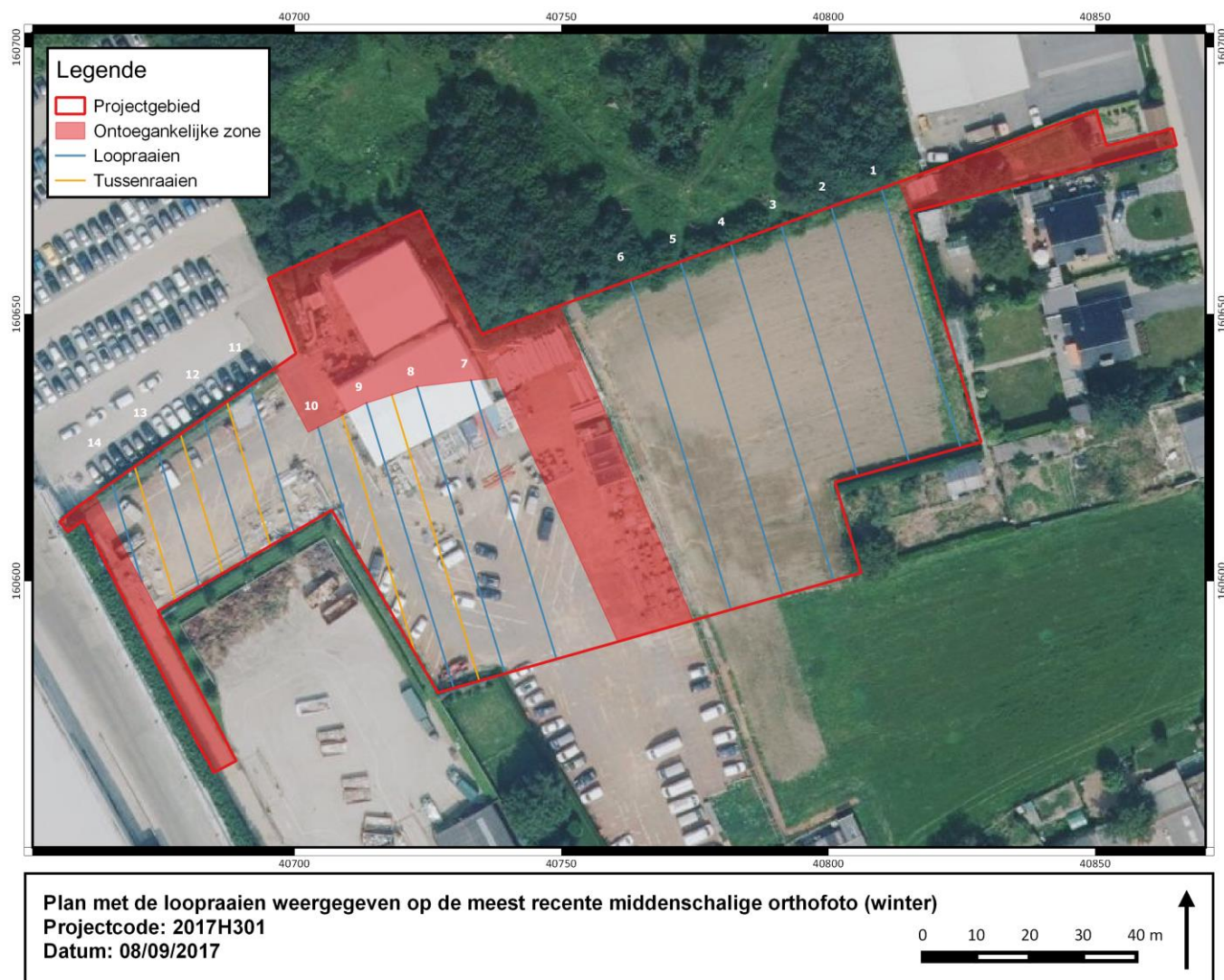
Bij het verzamelen van de vondsten wordt er bijzondere aandacht besteed aan indicatoren voor een steentijdsite zoals bewerkte silex of andere natuursteen (afslagen, werktuigen, ...), handgevormd prehistorisch aardewerk, e.d.

Bijkomstig wordt er echter ook gekeken naar andere vondstenspectra. Zo worden er ook indicatoren verwacht van een site uit de Eerste Wereldoorlog zoals botresten, munitie, militaria, e.d.¹ Gezien de landschappelijke ligging kunnen er bovendien ook vondsten aangetroffen worden uit alle overige (proto)historische perioden. Daarom wordt ook aandacht besteed aan concentraties protohistorisch, Romeins, en (post)middeleeuws materiaal zoals aardewerk, glas, keramische bouw materiaal en metaal. Deze kunnen een indicatie vormen voor wat er in een eventueel vervolgonderzoek te verwachten valt.

De vondsten worden per raai en per vondstcategorie verzameld met telkens een eigen vondstnummer. Er kan verdicht worden met tussenraaien op 5m van de primaire raaien. In geval van concentraties wordt nog verder verdicht tot een tussenafstand van 2,5m. Concentraties krijgen een eigen vondstnummer en worden ingemeten met de GPS.

Relevante landschapselementen worden eveneens ingemeten met de GPS en gefotografeerd. Tevens worden overzichtsfoto's van het terrein en de omgeving genomen en worden de terrein- en weersomstandigheden geregistreerd opdat de vondstzichtbaarheid kan gekwalificeerd worden.

¹ Cfr. Verslag van resultaten bureauonderzoek.

Figuur 3: Op de meest recente orthofoto is het huidige landgebruik nog niet zichtbaar. De westelijke parking en gebouwen zijn gedeeltelijk afgebroken en omgevormd tot akker. De rode zones zijn de delen die niet in gebruik zijn als akker. Naast de 14 primaire werden tevens 5 tussenraaien gelopen.

Figuur 4: Foto vanop de oostelijke akker met zicht in westelijke richting op het gedeelte van de parking dat nog steeds in gebruik is.

De veldkartering werd uitgevoerd door Dieter Demey (veldwerkleider en senior archeoloog), Erik Verbeke (erkend archeoloog) en Fedra Slabbinck (archeoloog) op dinsdag 5 september 2017.

1.2.3.2 Gebruikte materiaal

De foto's werden genomen met een Nikon COOLPIX AW120. Voor de registratie van de vondsten werden voorgedrukte kaartjes gebruik, geprint op weer- en temperatuurbestendig papier. Hiervoor werd de projectcode 2017H301 en interne code NIDR-17 gebruikt. Verder is er nog de volgende informatie aanwezig op het vondstenkaartje:

- Putnummer
- Vlaknummer
- Spoornummer
- Laagnummer
- Profiel
- Soort
- Verzamelwijze

Gezien het een veldkartering betreft werden de velden vlaknummer, spoornummer, laagnummer en profiel niet ingevuld omdat ze niet van toepassing waren.

1.2.3.3 Beschrijving en motivering eventuele afwijkende methodiek en bijstelling van oorspronkelijke strategie

Er werd niet afgeweken van de vooropgestelde onderzoeksmethode- en strategie.

1.2.3.4 Advies specialisten

De analyse van de aangetroffen vuursteenvondsten werd uitgevoerd door steentijdspecialist dr. Joris Sergant (GATE bvba).

1.2.3.5 Algemene wetenschappelijke advisering

Dieter Demey (senior archeoloog).

1.3 Assessmentrapport

1.3.1 Het assessment van de vondsten

Administratieve gegevens

Vondstnummers: 1 t.e.m. 23

Materiaalcategorieën: vuursteen (SVU), gedraaid aardewerk (AW), glas (GLS), metaal (MXX), beton (XXX)

Terreinmethodiek

De vondsten werden met de hand verzameld tijdens het lopen van de raaien (cfr. 1.2.3.1). Na afloop van het veldwerk werden zij gewassen, gedroogd en verpakt. Alle vondsten werden gefotografeerd.

Het terrein waarop de veldkartering werd uitgevoerd was kort voor het veldwerk geploegd, maar niet geëgd. Hierdoor was de zichtbaarheid van eventueel vondstmateriaal maar matig. Bovendien was er ook te diep geploegd, want op de donkerbruine geploegde bouwvoor was vaak van de moederbodem afkomstig, bleker materiaal aanwezig.

Figuur 5: Voorbeeld van de geploegde, maar niet geëgte bouwvoor. De grote brokken verslechteren de zichtbaarheid waardoor de kans op het missen van vondsten vergroot.

Figuur 6: Onder meer centraal op de foto is blekere, geelbruine moederbodem zichtbaar tussen de donkerbruine brokken.

Methode en technieken van assessment

De vuursteenvondsten werden geanalyseerd door J. Sergant (specialist steentijden lithisch materiaal). Het aardewerk werd bekeken door S. Eggermont (specialist aardewerk middeleeuwen - nieuwe tijd). De Wereldoorlogvondsten werden onderzocht door S. Verdegem (specialist Wereldoorlogen). Alle vondsten werden ingevoerd in de inventaris die in bijlage zit (cfr. 3.3). De opgenomen gegevens zijn het aantal individuen, het gewicht en de eventuele typologie en opmerkingen. Tevens werd getracht een ruwe datering van het materiaal te bepalen.

Inventaris (zie ook bijlage 3.3)

Tabel 2: Aantal vondstnummers per materiaalsoort.

Materiaalsoort	Aantal
Vuursteen (SVU)	6
Gedraaid aardewerk (AWG)	8
Glas (GLS)	1
Metaal (MXX)	7
Beton (XXX)	1

1.3.1.1 Steentijden - metaaltijden

Op het terrein werden 7 vuursteenartefacten aangetroffen (vnrs. 15, 17, 18, 20, 21 en 23).

Tabel 3: Interpretatie en beschrijving van de vuursteenartefacten per vondstnummer.

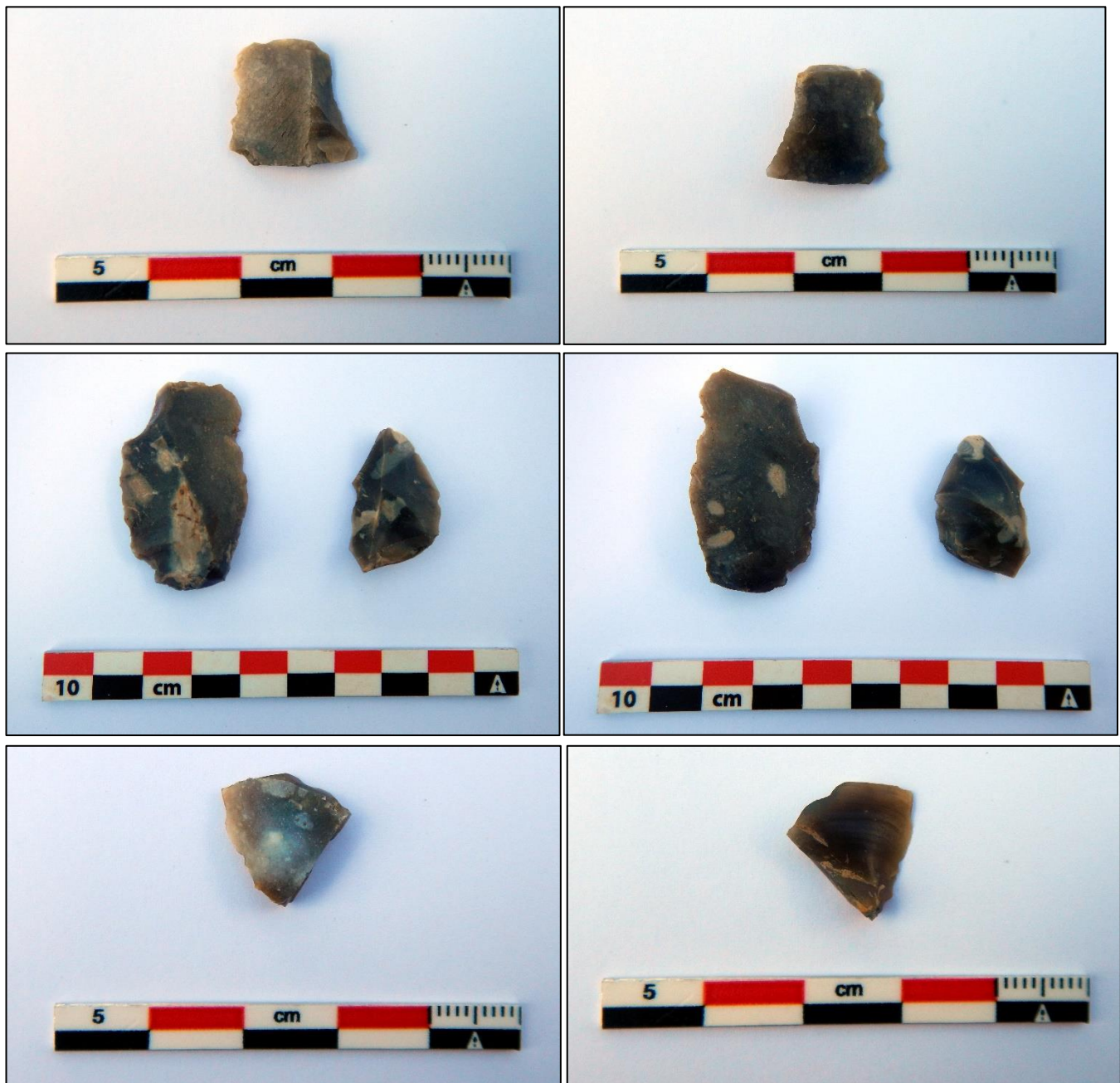
Vnr.	Soort artefact	Verbrand	Opmerkingen
15	Afslag	Nee	Beschadigd rechts distaal (ventraal), lichtbruin gepatineerde donkerbruine silex
17	(Micro)kling	Nee	Vermoedelijk preparatie (zonder de kenmerken), in bruinzwarte fijnkorrelige, licht gevlekte, licht bruin gepatineerde silex met dikke, matig gerolde cortex
18	Afslag	Nee	Linkerboord beschadigd en steile rechterboord. Vertoont glans (plantaardig?); rudimentair; in translucente bruine silex met vrij dikke, matig gerolde cortex
20	Microklingfragment	Matig	Mediaal fragment; in fijnkorrelige, bruine silex
21	(Micro)klingfragment	Nee	Distaal deel afgebroken en beide boorden vertonen pseudoretouches door beschadiging; in matig fijnkorrelige, donkerbruine gevlekte silex
21	Afslag	Nee	Volledig, in fijnkorrelige donkerbruine, gevlekte silex
23	Afslag	Nee	Dorsaal een gepatineerd vorstvlak=vervaardigd uit een vorstbrok?; in donkerbruine translucente silex

Algemeen kan men stellen dat de artefacten een relatieve uniformiteit tonen qua grondstof: het betreft overwegend (matig) fijnkorrelige, bruine silex al dan niet gevlekt, met een vrij dikke, enigszins gerolde cortex. Slechts één artefact, een mediaal microklingfragment (vnr. 20), vertoont sporen van verbranding en twee artefacten (vnrs. 15 en 17) bezitten een lichte, bruine patina.

Geen enkel artefact kan als een gidsfossiel bestempeld worden voor een bepaalde periode/cultuur. Bijgevolg dienen deze artefacten in de periode steentijden - metaaltijden geplaatst te worden. Ook uit de debitagestijl kan weinig worden afgeleid. Intentionele retouches werden niet geattesteerd, enkel maar vermoedelijk recente beschadigingen. Wel vertoont één afslag (vnr. 18) een glans op de rechterboord, mogelijk van contact met plantaardig materiaal.

Figuur 7: De dorsale (links) en ventrale (rechts) vlakken van de vondsten 15 (boven), 17 (midden) en 18 (onder).

Figuur 8: De dorsale (links) en ventrale (rechts) vlakken van de vondsten 20 (boven), 21 (midden) en 23 (rechts).

1.3.1.2 Late middeleeuwen - nieuwe tijd

Alle overige vondsten zijn te dateren in de late middeleeuwen of nieuwe tijd. Enkele objecten zijn (mogelijk) te dateren in een van de twee Wereldoorlogen. Ze worden in wat volgt besproken per materiaalcategorie

Gedraaid aardewerk

Van de aangetroffen aardewerkfragmenten zijn er 10 (vnrs. 4, 5, 8, 10, 16 en 22) niet nauwer te dateren dan de late middeleeuwen of nieuwe tijd. Buiten een steengoedfragment (vnr. 16) betreft het steeds rood aardewerk. Eén randfragment is vermoedelijk afkomstig van een teil (vnr. 10). Van de overige fragmenten is de vormsoort niet te bepalen ondanks het voorkomen van enkele randfragmenten. De fragmenten zijn vaak sterk verweerd waardoor het oorspronkelijk aanwezige glazuur in enkele gevallen deels tot volledig verdwenen is.

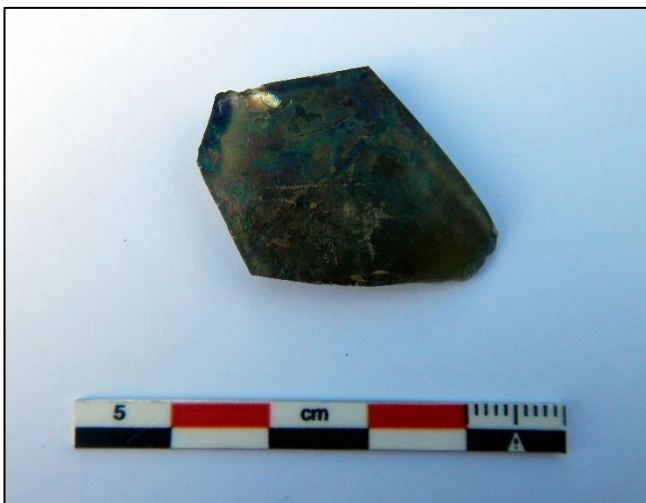
Daarnaast zijn 4 aardewerkfragmenten (vnrs. 3, 5, 16 en 19) volledig in de nieuwe tijd te dateren. Het betreft één klein wandfragment en 3 kleine randfragmenten die matig verweerd zijn waarbij het glazuur slechts licht aangetast is. Een randfragment in industrieel wit (vnr. 5) en een grijs recent aardewerktype (vnr. 3) hebben een blauwe versiering.

Figuur 9: Foto van alle aardewerkvondsten, gegroepeerd per vondstnummer. Van links naar rechts en boven naar onder respectievelijk de vondstnummers 3, 4, 5, 8, 10, 16, 19 en 22.

Glas

Er werd één wandfragment aangetroffen van een onbekend object uit groen glas (vnr. 11). Het is matig verweerd en heeft een iriserende patina. Het is vermoedelijk in de nieuwe tijd te dateren.

Figuur 10: Foto van vondst 11. De regenboogkleurige iriserende patina is duidelijk zichtbaar.

Metaal

Er werden 10 metalen objecten aangetroffen waarvan de interpretatie niet altijd duidelijk is (vnrs. 1, 2, 6, 7, 12, 13 en 14).

Zo zijn er 4 brokken metaal waarvan de oorsprong door fragmentatie en sterke corrosie niet te achterhalen is (vnrs. 1, 2 en 14). Een grote en zware, sterk gecorrodeerde nagel en een platte band van ca. 25 op 3,8 cm zijn vermoedelijk te interpreteren als bouw materiaal (vnr. 1). De datering van voornoemde objecten is

moelijk te maken door hun slechte herkenbaarheid. Een datering ouder dan late middeleeuwen of nieuwe tijd is echter weinig waarschijnlijk.

Enkele objecten zijn echter nauwkeuriger te dateren omdat ze te linken zijn aan de Wereldoorlogen. Gezien de locatie moet wellicht aan een datering in de Eerste Wereldoorlog gedacht worden (cfr. Verslag van resultaten bureauonderzoek). Zo werden er 2 stukken schrapnel aangetroffen (vnr. 12 en 13) alsook een kogel (vnr. 7). Aan de kogel is nog een stuk van de huls bevestigd, waaruit kan afgeleid worden dat ze niet afgevuurd is. Het betreft een Brits .303 patroon voor de SMLE (i.e. Short Magazine Lee Enfield), dat zowel in de Eerste als de Tweede Wereldoorlog is gebruikt.

Tot slot werd een metalen doosje met deksel aangetroffen waar mogelijk nog iets in zit (vnr. 6). Door de corrosie is het echter niet meer te openen. Het is cilindervormig (3,7cm in de hoogte en diameter) en bevat een inscriptie op het deksel. De inscriptie is niet geheel ontcijferbaar. Het is wellicht in de nieuwe tijd te dateren, maar de functie van het doosje is voorlopig niet duidelijk.

Figuur 11: Foto van de metalen brokken (vnrs. 1, 2 en 14).

Figuur 12: De metalen nagel en band (vnr. 1).

Figuur 13: Beide stukken schrapnel (links, vnrs. 12 en 13) en de Britse kogel (rechts, vnr. 7).

Figuur 14: Het blikje in zij- en bovenaanzicht. Op het deksel zijn enkele letters leesbaar: "E./50 AM...ES/. CTG M..."

Beton

Een brok beton (vnr. 9) die werd gerecupereerd tijdens de veldkartering is wellicht een getuige van het gebouw en de parking die tot voor kort ter hoogte van het plangebied aanwezig waren.

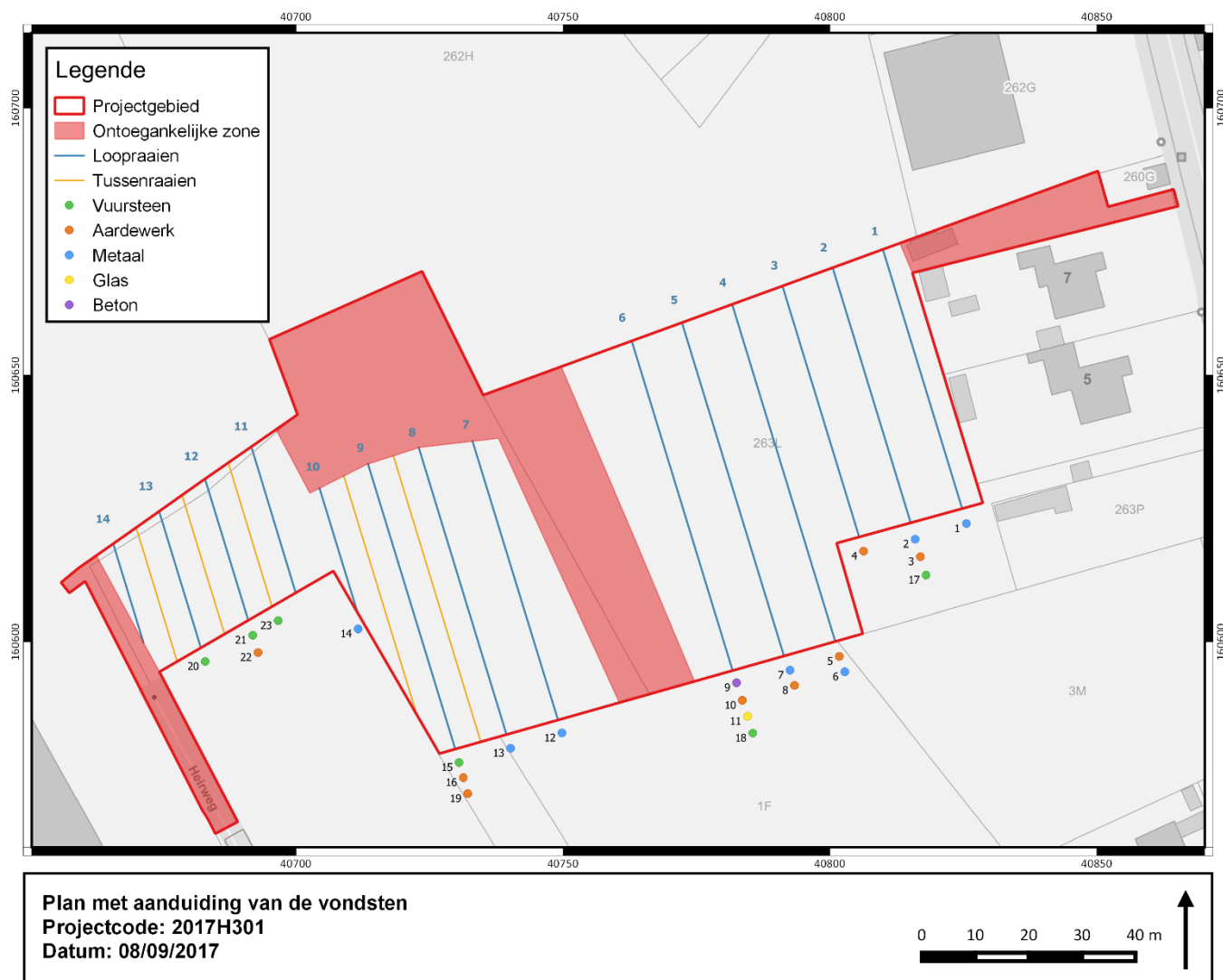
Figuur 15: Foto van de betonbrok (vnr. 9).

1.3.1.3 Ruimtelijke spreiding van de vondsten

Globaal kan er gesproken worden van een iele spreiding van de vondsten. Zowel voor het geheel van de vondsten als per materiaalcategorie. De vondsten zijn immers verspreid over het gehele plangebied en er zijn geen concentraties waar te nemen.

In het westelijke deel van het plangebied werden er schijnbaar vuursteenartefacten gevonden op iets kortere afstand van elkaar dan in het oostelijke deel. Het onderzoeken van enkele tussenraaien leverde echter slechts één extra vuursteenartefact op (vnr. 23).

De stukken schrapnel werden in twee aangrenzende loopraaien aangetroffen (raaien 7 en 8). Het is niet onwaarschijnlijk dat zij afkomstig zijn van eenzelfde projectiel dat ter hoogte van deze raaien insloeg en explodeerde.

Figuur 16: Verspreidingskaart van de vondsten met aanduiding van de verschillende vondstnummers- en categorieën.

1.3.2 Conservatie-assessment

De aangetroffen vondsten zijn stabiel genoeg mits zij op de correcte manier verpakt worden. Zo zijn vooral de metalen objecten gevoelig voor verdere degradatie indien de luchtvochtigheid te hoog is. Er zijn echter geen bijkomende conserverende behandelingen vereist.

1.3.3 Confrontatie met voorgaand onderzoek

Uit het voorgaande bureauonderzoek bleek dat het plangebied zich op de top van een getuigenheuvel bevindt (cfr. Verslag van resultaten bureauonderzoek). Ter hoogte van deze getuigenheuvel is een opvallend hiaat aanwezig wat betreft gekende archeologische sites. Enige uitzondering is de site Nieuwkerke Bassevillestraat ca. 500m ten oosten van het huidige plangebied waar enkele sporen uit de volle middeleeuwen, late middeleeuwen en de Eerste Wereldoorlog werden aangetroffen bij een proefsleuvenonderzoek. Op naburige getuigenheuvels daarentegen werd bij eerdere veldprospecties reeds regelmatig lithisch materiaal uit de steentijden aangetroffen. De huidige veldkartering heeft aangetoond dat er ter hoogte van het plangebied, ondanks het schijnbare hiaat, toch vuurstenen artefacten aanwezig zijn. Hoewel de artefacten niet met zekerheid in de steentijden zijn te dateren, tonen ze aan dat het potentieel op steentijdvondsten op de getuigenheuvel bij Nieuwkerke groot is. In ieder geval zijn er pre-of protohistorische resten aanwezig en is het hiaat dat bij het bureauonderzoek werd vastgesteld een gevolg van de stand van het onderzoek en niet van een archeologische realiteit.

Historisch kaartmateriaal toonde reeds aan dat er in de buurt van het plangebied relictten uit de Eerste Wereldoorlog aanwezig zijn (cfr. Verslag van resultaten bureauonderzoek). Het is dan ook niet verwonderlijk dat er bij de veldkartering materiaal werd aangetroffen dat gelinkt kan worden aan een Wereldoorlog. Noch de schrapnel noch de kogel zijn *an sich* te dateren in slechts een van beide Wereldoorlogen. Het historisch onderzoek geeft echter geen aanwijzingen voor enige uitzonderlijke activiteiten in de regio gedurende de Tweede Wereldoorlog. Het aangetroffen materiaal moet daarom wellicht beschouwd worden als relictten van de Eerste Wereldoorlog. Zo is de schrapnel wellicht een relict van de beschieting van Nieuwkerke bij het Duitse lenteoffensief van 1918.

1.3.4 Het onderzochte gebied ten aanzien van het landschappelijk en cultureel kader

Het algemene beeld dat naar voor komt van de prehistorische mens die in deze regio de meer verheven plaatsen in het landschap gaat opzoeken lijkt bevestigd te worden door de huidige veldkartering. Net als bij de getuigenheuvels uit de omgeving worden er op de top van de getuigenheuvel bij Nieuwkerke immers vuurstenen artefacten aangetroffen die mogelijk te dateren zijn in de steentijden (mesolithicum of neolithicum). Meer diagnostische stukken die met zekerheid in de steentijden te dateren zijn ontbreken echter nog om dit vermoeden te bevestigen.

Het aantreffen van schrapnel en een Britse kogel getuigen vermoedelijk van de militaire activiteit in de regio tijdens de Eerste Wereldoorlog.

1.3.5 Potentieel voor kennisvermeerdering

1.3.5.1 Aard van de potentiële kennis

Ter hoogte van het plangebied werd een iele spreiding van vondstmateriaal waargenomen. Het materiaal kan opgedeeld worden in vuursteenvondsten uit de pre- of protohistorie, enkele metalen vondsten uit de Eerste Wereldoorlog en wat aardewerkfragmenten, een glasfragment en bouw materiaal uit de late middeleeuwen of nieuwe tijd.

De vuursteenvondsten kunnen niet met zekerheid in de steentijden gedateerd worden, maar tonen aan dat verder onderzoek van de site en eventuele verdere vuursteenvondsten voor een significante toename kunnen zorgen van de prehistorische kennis van de regio.

Hoewel er enkele aanwijzingen zijn voor militaire activiteit gedurende de Eerste Wereldoorlog is het potentieel aan kennisverruiming voor deze periode eerder gering. De geringe hoeveelheid materiaal noch het historisch onderzoek doet immers een begraven site vermoeden ter hoogte van het plangebied. De overige vondsten zijn weinig significant.

1.3.5.2 Beantwoording van de onderzoeksvragen

- Zijn er archeologische indicatoren aanwezig op het terrein? Zo ja, tot welke materiaalcategorieën en periodes behoren ze?

Ter hoogte van het plangebied werden vuurstenen artefacten aangetroffen, alsook aardewerkfragmenten, een glasfragment, metaal en een brok beton. Er zijn geen gidsfossielen aanwezig bij de vuurstenen artefacten, waardoor ze niet nauwer te dateren zijn dan pre- of protohistorie. Twee stukken schrapnel en een Britse kogel zijn vermoedelijk in de Eerste Wereldoorlog te dateren. De overige vondsten zijn niet nauwer te dateren dan late middeleeuwen of nieuwe tijd.

- Indien er steentijdartefacten aanwezig zijn:
 - o Om wat voor artefacten gaat het?

Er werden 7 artefacten aangetroffen. Het betreft 4 afslagen, 1 (micro)kling en 2 (micro)klingfragmenten, overwegend uit (matig) fijnkorrelige, bruine silex al dan niet gevlekt, met een vrij dikke, enigszins gerolde cortex.

- o Wat is de bewaringstoestand van de artefacten

Een mediaal microklingfragment vertoont sporen van verbranding en twee artefacten bezitten een lichte, bruin patina. Een afslag vertoont een glans op de rechterboord, mogelijk van contact met plantaardige materiaal.

- o Zijn er ruimtelijke concentraties van materiaal aanwezig op het terrein?

Neen, er kan slechts gesproken worden van een iele spreiding over het volledige plangebied.

- Indien er een steentijdsite aanwezig is, hoe verhoudt deze site zich ten opzichte van de omliggende getuigenheuvels, waar reeds een aanwezigheid in de steentijd werd vastgesteld?

De aangetroffen vuursteenartefacten zijn niet met zekerheid in de steentijden te dateren. Ze tonen echter aan dat het hiaat ter hoogte van de getuigenheuvel bij Nieuwkerke het resultaat is van een gebrek aan onderzoek en niet van een archeologische realiteit. Verder onderzoek op deze getuigenheuvel kan in de toekomst mogelijk de verwachting bevestigen dat ook deze heuvel werd gefrequenteerd door de prehistorische mens.

1.3.5.3 Waardering van het potentieel op kennisvermeerdering

Op basis van de veldkartering kunnen verdere vuursteenvondsten worden verwacht. Dit kan in de bouwvoor en in uitzonderlijke gevallen tevens in een begraven niveau, bijvoorbeeld indien een deel van het oorspronkelijke microreliëf nog intact is en er nog begraven microdepressies aanwezig zijn op de top van de getuigenheuvel. Deze vondsten kunnen een significante bijdrage leveren aan het onderzoek naar de pre- of protohistorische mens in deze regio aangezien er hier een duidelijk hiaat aanwezig is wat dit onderzoek betreft.

Bovendien is de veldkartering niet geschikt om uitspraken te doen over de eventuele aanwezigheid van sporenarcheologie. De afwezigheid van vondsten uit bepaalde periodes, er werd bijvoorbeeld geen Romeins materiaal aangetroffen, is geen garantie dat er geen sporen aanwezig kunnen zijn uit deze periodes. Aangezien er ook een hiaat aanwezig is ter hoogte van de getuigenheuvel te Nieuwkerke wat betreft de historische periodes, is enige informatie die hierover gewonnen kan worden een waardevolle aanvulling op de archeologische kennis van de regio.

De iele spreiding van het vondstmateriaal laat niet toe om binnen het plangebied nog aparte zones aan te duiden waar archeologisch erfgoed verwacht wordt.

1.3.6 Motivatie voor vervolgonderzoek in kader van kennisvermeerdering

Op basis van de veldkartering kunnen geen uitspraken gedaan worden over de aan- of afwezigheid van sporenarcheologie. Bovendien wijzen de vuursteenvondsten op een zeker potentieel aan pre- of protohistorische sites ter hoogte van het plangebied. Het is dan ook noodzakelijk dat er ter hoogte van het plangebied nog een proefsleuvenonderzoek wordt uitgevoerd dat dit potentieel en de aan- of afwezigheid van sporenarcheologie evalueert.

1.4 Synthese

De aanleiding van dit onderzoek is de geplande aanleg van een parkeerplaats, speelbos en boomgaard in de dorpskern van Nieuwkerke. Uit het voorgaande onderzoek bleek dat het plangebied zich bovenop een getuigenheuvel bevond, een verheven positie in het omliggende landschap. Er zijn nog zo goed als geen archeologische sites gekend op deze getuigenheuvel. Dit is in sterk contrast met andere getuigenheuvels in de regio waar onder andere steeds steentijdvondsten werden aangetroffen. Het bureauonderzoek bood onvoldoende informatie om dit schijnbare hiaat ter hoogte van de getuigenheuvel bij Nieuwkerke te evalueren. Het hiaat zou immers een gevolg kunnen zijn van een gebrek aan onderzoek en weerspiegelt niet noodzakelijk de archeologische realiteit. Er was bijgevolg een noodzaak aan vervolgonderzoek op het terrein zelf. Gezien de landschappelijke ligging kan er vermoed worden dat enige steentijdsites zich dicht onder het oppervlak bevonden en bijgevolg deels of volledig opgenomen zijn in de huidige bouwvoor. Bij een proefsleuvenonderzoek wordt de bouwvoor verwijderd, waardoor deze steentijdsites gemist kunnen worden. Er werd daarom eerst een veldkartering uitgevoerd op 5 september 2017, waarbij op systematische wijze en zonder bodemingreep een visuele inspectie gebeurde van de ploeglaag.

Bij de veldkartering werd een iele spreiding vastgesteld van enkele vuurstenen artefacten, aardewerkfragmenten, een glasfragment, metalen objecten en een brok beton. De vuurstenen artefacten zijn 4 afslagen, 1(micro)kling en 2 (micro)klingfragmenten die te dateren zijn in de pre- of protohistorie. Twee stukken schrapnel en een Britse kogel zijn vermoedelijk in de Eerste Wereldoorlog te dateren. De overige vondsten zijn niet nauwer te dateren dan late middeleeuwen of nieuwe tijd.

De vuursteenvondsten tonen aan dat het hiaat ter hoogte van de getuigenheuvel bij Nieuwkerke een gevolg is van de stand van het onderzoek. Gidsfossielen ontbreken voorlopig nog waardoor er nog niet met zekerheid kan gesproken worden van een steentijdsite.

Op basis van de veldkartering kunnen geen uitspraken gedaan worden over de aan- of afwezigheid van sporenarcheologie. Bovendien wijzen de vuursteenvondsten op een zeker potentieel aan pre- of protohistorische sites ter hoogte van het plangebied. Het is dan ook noodzakelijk dat er ter hoogte van het plangebied nog een proefsleuvenonderzoek wordt uitgevoerd dat dit potentieel en de aan- of afwezigheid van sporenarcheologie evalueert.

Het vooronderzoek gaf aanwijzing voor een mogelijk bewaard microreliëf; dit is echter een verwachting die overal in zandig en zandlemig Vlaanderen opgaat. Dit mag na kosten-baten afweging geen argument vormen om het traject voort te zetten adhv. archeologische boringen; de wetenschappelijke output van verkennend archeologisch booronderzoek in de teelaarde zou nooit opwegen tegen de kost ervan.

Deel 2: Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

Deel 3: Bijlagen

3.1 Lijst van plannen en kaarten

Projectcode	2017H301
Onderwerp	Dranouterstraat Nieuwkerke
Plannummer	1
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	30/06/2017

Plannummer	2
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	30/06/2017

Plannummer	3
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Plan met loopraaien
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	08/09/2017

Plannummer	16
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Verspreidingskaart vondsten
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	08/09/2017

3.2 Fotolijst

BESTAND	SOORT	ONDERWERP	DATUM
NIDR-17-0001	SFEER	TERREIN	05-sept-2017
NIDR-17-0002	SFEER	TERREIN	05-sept-2017
NIDR-17-0003	SFEER	TERREIN	05-sept-2017
NIDR-17-0004	SFEER	TERREIN	05-sept-2017
NIDR-17-0005	SFEER	TERREIN	05-sept-2017
NIDR-17-0006	SFEER	TERREIN	05-sept-2017
NIDR-17-0007	SFEER	TERREIN	05-sept-2017
NIDR-17-0008	SFEER	TERREIN	05-sept-2017
NIDR-17-0009	SFEER	TERREIN	05-sept-2017
NIDR-17-0010	SFEER	TERREIN	05-sept-2017
NIDR-17-0011	SFEER	TERREIN	05-sept-2017
NIDR-17-0012	SFEER	TERREIN	05-sept-2017
NIDR-17-0013	SFEER	TERREIN	05-sept-2017
NIDR-17-0014	SFEER	TERREIN	05-sept-2017
NIDR-17-0015	SFEER	TERREIN	05-sept-2017
NIDR-17-0016	SFEER	TERREIN	05-sept-2017
NIDR-17-0017	SFEER	TERREIN	05-sept-2017
NIDR-17-0018	SFEER	TERREIN	05-sept-2017
NIDR-17-0019	SFEER	TERREIN	05-sept-2017
NIDR-17-0020	SFEER	TERREIN	05-sept-2017
NIDR-17-0021	SFEER	TERREIN	05-sept-2017
NIDR-17-0022	SFEER	TERREIN	05-sept-2017
NIDR-17-0023	SFEER	TERREIN	05-sept-2017
NIDR-17-0024	SFEER	TERREIN	05-sept-2017
NIDR-17-0025	SFEER	TERREIN	05-sept-2017
NIDR-17-0026	SFEER	TERREIN	05-sept-2017
NIDR-17-0027	SFEER	TERREIN	05-sept-2017

3.3 Vondstenlijst

VONDST NR	PUT NR	SPOOR NR	INHOUD	SOORT	ARTEFACTTYPE	PERIODE	OPMERKING
1	1	1000	MXX	MAI=3	XXX	MEL; NT	1 stuk, 1 nagel, 1 band
2	2	1000	MXX	MAI=2	XXX	NT	2 brokken
3	2	1000	AWG	MAI=1	AWG	NT	1 rand, grijs met blauwe versiering
4	3	1000	AWG	MAI=1	ROOD	MEL; NT	2 wand, glazuur
5	4	1000	AWG	MAI=2	ROOD	MEL; NT	2 rand, 1 oor, sterk verweerd
5	4	1000	AWG	MAI=1	AWG	NT	1 rand, wit met blauwe versiering
6	4	1000	MXX	MAI=1	DOOS	NT	1 doosje met deksel (met opschrift) en onbekende inhoud
7	5	1000	MXX	MAI=1	VUURWAPN.KOGEL	NT	1 kogel zonder huls
8	5	1000	AWG	MAI=1	ROOD	MEL; NT	1 rand, glazuur
9	6	1000	XXX	MAI=1	XXX	NT	stuk beton
10	6	1000	AWG	MAI=2	ROOD	MEL; NT	1 rand (teil), vermoedelijk 1 massief steelfragment (sterk verweerd)
11	6	1000	GLS	MAI=1	XXX	NT	1 wand (groen glas)
12	7	1000	MXX	MAI=1	SCHRAPNEL	NT	1 stuk
13	8	1000	MXX	MAI=1	SCHRAPNEL	NT	1 stuk
14	10	1000	MXX	MAI=1	XXX	NT	1 stuk
15	9	1000	SVU	MAI=1	AFSLAG	STEEN; PROTO	1 afslag, geen cortex, slagbult, mogelijk retouches
16	9	1000	AWG	MAI=1	STG	MEL; NT	1 wand
16	9	1000	AWG	MAI=1	AWG	NT	1 rand, groen glazuur
17	2	1000	SVU	MAI=1	AFSLAG	STEEN; PROTO	1 afslag, cortex, slagbult
18	6	1000	SVU	MAI=1	AFSLAG	STEEN; PROTO	1 afslag, cortex, slagbult
19	9	1000	AWG	MAI=1	ROOD	NT	1 wand, zwart glazuur

20	13	1000	SVU	MAI=1	AFSLAG	STEEN; PROTO	1 afslag, geen cortex, geen slagbult
21	12	1000	SVU	MAI=2	AFSLAG	STEEN; PROTO	2 afslagen, geen cortex, slagbulten (op beide 1)
22	12	1000	AWG	MAI=1	ROOD	MEL; NT	1 wand, glazuur
23	12	1000	SVU	MAI=1	AFSLAG	STEEN	1 afslag, geen cortex, geen slagbult